

**BOLA SHAXSINI RIVOJLANTIRISHDA TARBIYACHI PEDAGOGNING KASBIY MAHORATI VA
UNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI.**

Kattaho'jayeve Shaxlohon Bohodirovna

Maktabgacha ta'lim tashkiloti director mutahassislarini qayta tayyorlash va ularni malakasini oshirish institute "maktabgacha va musiqiy ta'lim" kafedra katta o'qituvchisi
Telefon +998998350075
kattakhodjaeva0075@gmail.com

Ўзбекистон Республикасининг “таълим тўғрисидаги” Қонуннинг 11-моддасида “Мактабгача таълим бола шахсини соғлом ва етук мактабга ўқишга тайёрланган тарзда шакллантириш мақсадини кўзлайди. Бу таълим олти-етти ёшгача оилада болалар боғчасида ва мулк шаклидан қатъий назар бошқа таълим муассасаларида олиб борилади” деб таъкидланган. Дархақиқат мактабгача таълим тизимини такомиллаштириш баркамол авлод таълим тарбия жараёнининг тарбиячилар томонидан тўғри ташкил этилишини таъминлашда тарбиячиларнинг касбий маҳорати ҳамда уларнинг малакасини ошириш жараёнини самарали ташкил этиш муҳим ҳисобланади. Глобаллашув даврида мактабгача таълим соҳасидаги муҳим вазифаларни қўйидагича талқин қилиш мумкин;

--Миллий иқтисодиёт тараққиётига мос ва тараққиётни рағбатлантирувчи даражадаги таълимни жорий этиш;

--Таълим муассасалари ва таълимий хизмат исьтемоличлари ўртасидаги ҳамкорликни кучайтириш;

-- Исьтемолич ва таълим муассасаси ўртасидаги рақобатбардошликни янада кучайтириш;

-- бола тарбиясига ижтимоий жамоатчиликни жалб этиш.

Юқоридаги вазифаларни ҳал этишда албатта миллий таълим моделининг муҳим таркибий қисми бўлган педагог ходимларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизими алоҳида ўрин тутаяди. Педагог ходимларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизими педагог кадрлар томонидан янги маълумотларни ўзлаштириш билим кўникма ва малакалар олишнинг бош манбаи ҳисобланади. Шунинг учун ҳам айнан мазкур тизим маълум маънода таълим тизими ходимларининг соҳада амалга оширилаётган модернизация жараёнларига тайёргарлиги учун маъсул ва шу боис унга алоҳида этибор қаратилмоқда. Дархақиқат фикримизнинг давоми сифатида 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасининг ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегиясини келтиришимиз мумкин. Мазкур стратегиянинг “Таълим ва фан соҳасини ривожлантириш” йўналишида узлуксиз таълим тизими янада такомиллаштириш, мактабгача муассасалари тармоғини кенгайтириш ва ушбу муассасаларда болаларнинг ҳар томонлама интеллектуал, эстетик ва жисмоний

ривожланиши учун шарт-шароитларни тубдан яхшилаш, педагог ва мутахассисларнинг малака даражасини юксалтириш каби вазифалар белгилаб берилган. Тезкор ривожланаётган даврда таълимни инсонпарварлаштириш педагог ва тарбиячилар олдига улкан вазифаларни юклайди, яъни улар ахлоқий-маънавий жихатдан етук, баркамол ва инновацион ривожланган булиши талаб этилади. Жумладан фарзанд тарбияси билан купинча она шугуллангани сари тарбиячи педагогнинг ҳам бола тарбиясидаги вазифалари улкан, болалар хар томонлама етук, илмли ҳамда маънавий баркамол булиб етишларида оила мактабгача таълим ташкилоти ва ташқи мухитнинг урни беқиёсдир. Мактабгача ёшдаги болаларнинг ривожланиш даражасини назорат килиш уларнинг шахс сифатида вояга етишида тарбиячи махоратига таянмай иложи йук чунки болалар куп вақтларини мактабгача таълим ташкилотида утказишади ва асосий билим куникма малакаларини тарбиячидан олишади шунинг учун тарбиячидан жуда катта сабр ва педагогик махорат талаб килинади педагогик махорат ўзи нима бу саволга жавоб жуда серқирра бўлиб бунда педагоглар – мохир, сабрли, матонатли, меҳр ва муҳаббатли, алоҳида қобилиятли, креатив бир сўз билан содда қилиб айтганда болаларни севадиган инсон булишлари керак. Педагогик махорат хар бир шахснинг ривожланишидаги маънавий мухит унинг чўққиларни забт этиш руҳини ўзида мужассамлаштириб ўзининг “МЕН”лигини кўрсатиб инсоният кадриятидаги кучларни йиғиб ўзини ёлғиз эмаслигини хис қилибгина қолмасдан маънавий бой бўлишни ҳам таъминлайди. Хар бир таълим олувчига шахс сифатида шаклланиши учун ижтимоий-психологик шароит яратиш, ақлий ривожланишини юқори даражада таъминлаш уларда одоб-ахлоқ сифатларини тарбиялаш ва маънавий жихатдан бойитишдан иборат. Махорат ва санъат педагогнинг таълим олувчини шахс сифатида хар томонлама тарбиялаш кўникмаси хисобланади. Педагогик махорат мураккаб жараён бўлиб таълим тизимида интегратив характерга эга хисобланади. Бунинг мохияти шундаки авваламбор тарбиячи педагогнинг ташкилотчилиги одоби ва хулқи сўнг билим малакалари туради, хар бир тарбиячининг одоби сабри ва матонати бўлмаса у қанчалик билимли илмли бўлишига қарамай ишида юқори чўққиларни забт эта олмайди. Тарбиячининг касбий махоратига қараб боланинг боғчага талпиниши ўзини тутиши ва ривожланиши билим куникма малакаларни яхши ўзлаштириши мумкин. Мактабгача таълим ташкилотларида тарбиячилар жуда ҳам муаммоли вазиятларга дуч келишади, бундай вазиятлардан чиқиб кетиш учун улардан жуда катта куч ва матонат талаб этилади. Бу вазиятларда хар бир тарбиячи ўзининг шахсий компетенциясига таянибгина қолмай тажриба салоҳиятига ҳам ишонади бунда ёш педагогларга ёрдам тариқасида тажрибали педагог ўз маслахатларини бериши мумкин. Кўпчилик мактабгача таълим ташкилотларида тарбиячилар ташкилий ва коммуникатив фаолият жараёнида қийинчиликларга дуч келадилар. Бу эса таълим жараёнини тўғри ва самарали ташкил этишга халал беради. Тарбиячининг бундай вазиятда қийинчиликка учрашининг асосий сабаби яратувчанлик кўникмасини етарли

эмаслиги хамда олдиндан машғулоти лойихалаштира олмасликдир. Тарбиячилар мунтазам равишда болалар психологияси ва мактабгача таълим соҳасига оид маълумотлардан хабардор бўлиш ва уларни амалиётга қўллаш малакасига эга бўлишлари лозим. Педагогик махоратнинг юзага келиш хусусиятлари касбий компетентлик даражаси билан узвий равишда боғлиқ Махоратнинг шаклланиши бир неча босқич асосида юзага келади:

1. Репродуктивлик
2. Ижодийлик.
3. Ижодий новаторлик.

Педагогик махорат даражалари педагог иш даражасининг давоми ҳисобланиб, репродуктив мослашувчан локал (чегараланган) моделлаштиришни ўз ичига олади. Бу даража талабалар билан ўқув тарбиявий ишларнинг айрим йуналишларида юқори сифати билан характерланади. Замонавий тарбиячи ўзини идрок қилиш фаолиятини режа асосида юритиш, ўзини бошқариш, нутқини тарбиялаш, методик ва коммуникатив тайергарлик ва педагогик ўзаро муносабатларда ўзини намоён этиш махоратини эгаллаган бўлиши керак.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисидаги”ги ПФ-4947- сонли фармони.
2. Андриади.И.П. “ Основы педагогического мастерства: учеб.пособие для студ.сред.пед.учеб заведений. М.: «Академия» 1999. Стр 160.
3. Азизходжаева.Н. Педагогик технологиялар ва педагогик махорат. Низомий номидаги ТДПУ.2003 стр-175
4. Якушева.С.Д Основы педагогического мастерства: учебник 3-е издание «академия» 2010 г стр- 256.